

פניני הפרשה

וארא

עלון מס'

1119

שנה כ"ג התשפ"ב

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

לא להעלים עין!

הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הנסים את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים. ואשר לא שם לבו אל דבר ה' ויעזוב את עבדיו ואת מקנהו בשדה

מתעוררת כאן תמיהה, הרי כל אדם שרואה אותות ומופתים במציאות מדם צפרדע עד מכת ברד, נכנס בו פחד גדול גם בלי שתהיה בו יראת שמים גדולה, ואיך לא פחדו עבדי פרעה? אלא כאן היתה "הכבדת הלב" מיוחדת לפרעה ולעבדיו, ובכל זאת מי שהיתה בו יראת שמים קודמת, אפילו שמעך הטבעי כבר זה לא פעל, אבל כח היראת שמים נותר בו. וכתב בתרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל שזהו איוב שהיתה לו יראת שמים, ולכן גם אם שאר עבדי פרעה לא חששו מהמכות, הוא נזהר והניס את עבדיו ומקנהו אל הבתים.

ויש לדקדק בלשון התורה שלא תפסה דבר והיפוכו. נאמר "הירא את דבר ה' הנסים", ולכאורה היה צריך להיכתב להיפך "ואשר איננו ירא עזב את מקנהו בשדה", אך במקום זה כתוב "ואשר לא שם לבו אל דבר ה'?" ועוד שהדבר הוא פלא גדול, הם היו כבר במכה השביעית, וראו שכל מה שאומר משה רבנו מתקיים, אז גם אם אין להם פחד, לא חבל להם על העבדים והבהמות, הרי זה הפסד רב לרכושם, ואדם דואג על ממונו אפילו על צד שמא יגנב הוא שומר ונועל?

אלא, כאן מלמדת התורה דבר יסודי שאדם יכול לדקדק מאד בעניני העולם ולשמור על ממונו, אבל ברגע שהדבר שייך לרוחניות, אפילו שהוא עלול להפסיד הרבה, לא שם לבו לדבר ומעלים עין. כמו שאומר הפתגם "האמת כבדה על כן מועטים נושאים". וכן רואים בענייני אמונה, שאנשים חכמים גדולים מעלימים עין ולא שמים לבם לחשוב למה באו לעולם ומי מנהיג את העולם. הלב זה הרצון וכשאינ רצון, לא יעזור כלום. חסרון באמונה אינו נובע מחוסר הוכחות או שאדם אינו מספיק חכם, שהרי רואים אנשים פקחים שכאשר מגיעים לענייני אמונה לא שמים לב ונעשים כטפשים. לא חסרות הוכחות ניצחות, ולא שיש דיון על החכמה בדבר. אלא מה? פשוט, אדם שאינו מעוניין לא תעזור כל חכמתו, הריפותו ופקחותו, כי הוא לא שם לב לדבר שהוא לא רוצה לדעת, אפילו שהדבר הוא עובדה קיימת! בדבר ה' לא צריך הבנה גדולה או חכמה ופקחות, אלא רצון אמיתי ויראת שמים.

מסופר על רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל לפני שנים רבות, הביאו לו תלמידיו פרימוס חדש ולא ידעו איך להפעילו, חפשו ומצאו דף הוראות, התפעל רבי יחזקאל ואמר אם לפרימוס פשוט יש דף הוראות, כדי שלא יתקלקל ולא יזיק, על אחת כמה וכמה שיש לבריאה של האדם "ספר הוראות" ורק אם מתנהגים לפי ההוראות "זוכים לראות את הברכה כששומרים ומקיימים את מצוות ה'".

יעצה טובה	יחיד ומיוחד
כדי לכוון בקלות בקריאת שמע או בברכת אבות, כדאי כל תקופה לרענן ולשנות את נוסח הכוונה.	ספר ששמו ניתן לו על פי חלום הגאון רבי יצחק מזוינא זצ"ל נסתפק איך לכתוב השם 'עקיבא' בגמ', אם בה"א או באל"ף בסוף, והראו לו בחלום פסוק "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה", ס"ת עקיבה, ועל סמך זה הכריע לכתוב בה"א. וכל כך היה החזיון הזה חשוב בעיניו, עד אשר לזכרו קרא את ספרו הגדול בשם "אור זרוע".

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"לימוד התורה הוא שהאיר חשכנו כל ימי הגלות. הוא שנתן עידוד בלבנו כל ימי הגלויות הקשים. בו מצאו כל חכמי הדור רווי צמאונם ובאהבתה ישגו תמיד. לימוד התורה הוא שהפיח בלבבות כל אנשי הדורות תקוה ואחרית, כי סוף כל סוף יתמו ימי הרשע ויבואו ימי השלום והשמחה. וכבר הבטיחנו הקב"ה בתורתו 'אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה'' וגו', שעתיד לקבץ נדחנו ולהשיבנו לעיר הקודש ציון קריית מועדנו".
(הגיד לעמו "ח"א עמ' ע"ט)

וה' נתן קלת אלהים וברד - קלת חסר שני ואוי"ן. ואפשר לומר שבא לרמוז שבעם ישראל - י"ב שבטי יה - לא היה רעש כלל. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

להוציא את "מצרים" מישראל

השעבוד הנפשי, דרוש היה תהליך ארוך של שיקום. בדרך לתחושת החירות הפנימית, העביר אותם הרופא לשבורי לב תהליך פסיכולוגי ארוך ומופלא.

הגאון רבי מיכאל סגרון שליט"א בפירושו על ההגדה (כת"י) כותב כי תהליך זה החל כבר במכות מצרים. הקב"ה הקדיש לצורך זה עשר מכות, ולא עוד אלא שכל מכה ומכה ארכה חודש שלם, שבה יצר ה' הבדלה פיזית ונפשית בין המצרים לישראל, כדי לתת להם עליונות וחוסן פנימי. כך למשל במכת דם, אולצו האדונים המצרים לשלם כסף לעבדיהם היהודים כדי לקנות מהם מים.

ובזה הוא מבאר את הציווי: "ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלות, ושמלתם על בניכם ועל בנותיכם" (שמות ד, כב). אם הַשְׁאֵלָה זו נועדה כדי לצאת ברכוש גדול, מה הענין לקחת את שמלותיהם של המצרים, הלא די בכסף ובוזה, ובפרט תמוהה ההדגשה "ושמתם על בניכם ועל בנותיכם"? אלא שחלק מהמטרה שיצאו ברכוש גדול, היא כדי שיוכלו להסיר מעליהם בגדי עבודתם ותחתם ללבוש בגדי אדוניהם ובכך להרגיש כאדונים ממש. ובה מתבארים כמין חומר דברי רש"י על הפסוק "וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות" (שמות יב, לה), וז"ל: "ושמלות. אף הן היו חשובות להם מן הכסף ומן הזהב, והמאוחר בפסוק חשוב". עכ"ל. היתכן שהשמלות היו חשובות להם יותר מן הכסף ומן הזהב? אלא, עבדים עם כלי כסף וכלי זהב עדיין עבדים, שכל רואיהם יכירו שהם עבדים, אבל עם השמלות של אדוניהם יראו ממש כאדונים, וזה מה שהיה חשוב למצבם הנפשי.

למעשה, בכל תהליך שינוי, נצבים לפני האדם שני שלבים. השלב הקל הוא השינוי של הסממנים החיצוניים: לבוש, התנהגות, מקום מגורים וכו', ואילו השלב הקשה הוא המהפך שבנפש. כשאדם מתמקד ומשקיע בשינוי החיצוני ומזניח את השינוי הפנימי, הוא יכול לעשות כברת דרך ארוכה, להיות כבר במקום אחר לגמרי, אבל בתפיסה הוא "תקוע" הרבה מאחור. הוא יכול לצאת מהגלות אבל להישאר גלותי, הוא יכול להתעשר כקרח ולהישאר עם גישה של עני מרוד, הוא יכול לשוב בתשובה ולהישאר עם הרגלים שכבר מזמן אינם תואמים את אורח חייו.

גנב אחד היה מרבה בפריצות לבתים. פעם אחר פעם נתפס ושחרר לאחר אזהרה, אך ככלב שב על קיאו תמיד חזר לסורו. בפריצה האחרונה, נתפס על ידי תושבי הבנין, אשר לא חסכו ממנו את שבט ידם. אדם זר שנקלע למקום, נבהל לראות איש "תמים" החוטף מכות על ימין ועל שמאל ללא רחם מכל סובביו. נחרד וזעק: "עזבו אותו! עזבו אותו מיד!".

"אנו רוצים לעזוב אותו" השיבו התושבים העשוקים "הבעיה שהוא אינו רוצה לעזוב אותנו...".

*

מזוית הראיה שלנו, ההתנהגות של עם ישראל בכל תהליך יציאת מצרים והחיים במדבר, נראית מאוד תמוהה. למרות שהיו עדים להגנה אלוקית חסרת תקדים, ולמרות גודלו של העם, איננו רואים יוזמה מצדם להילחם במצרים, וגרוע מכך - בכל קושי מזדמן, העם נתקף בתבוסתנות, געגועים לחיים במצרים ואפילו רצון לשוב לשם. גם בעומדם על שפת ים סוף, ימים ספורים לאחר מכת בכורות שהוכיחה לכל את עוצמת השמירה של ה' על עמו, הם מגיבים ביראה גדולה ובהיסטריה למראה המצרים הרודפים אחריהם. וכבר רבנו אברהם אבן עזרא (שמות יד, יג) תמה על כך: "איך ירא מחנה גדול של שש מאות אלף איש - מהרודפים אחריהם, ולמה לא ילחמו על נפשם ועל בניהם?!". ותשובתו: "כי המצרים היו אדונים לישראל, וזה הדור היוצא ממצרים למד מנעוריו לסבול עול מצרים ונפשו שפלה, ואיך יוכל עתה להלחם עם אדוניו?!...".

מבחינה פיזית עם ישראל יצא ממצרים, אך שמונים ושש שנות השעבוד, הפכו אותם לעם של עבדים נעדרי אישיות עצמית. לעבד שנולד לתוך חיי עבדות, אין שום מחסום פיזי המונע את בריחתו, ולמרות זאת מעטים העבדים הבוחרים בבריחה. הסורגים שעל העבד לפרוץ כדי להפוך לבן חורין, אינם פיזיים, הם נמצאים בראשו ובמחשבתו, ושיעבוד מחשבתי קשה לשנות בקלות.

למדנו כי לא מספיק להוציא את היהודי ממצרים - צריך גם להוציא את "מצרים" מהיהודי! וזה האחרון קשה מן הראשון.

כדי לשחרר מהם מנטאליות זו ולרפא את נפשם מן

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

"נביא יחד את הגאולה"

החל הבבא סאלי לדבר עם מרן בנסתר ובנגלה, ולפתע פנה אליו בחיבה ואמר לו: "שמחתי מאוד לראות את פני כבוד תורתו, בבקשה! ישאר כבודו עמנו, נערוך סעודה ונביא יחד את הגאולה!".

מרן הודה בכל לב על ההזמנה, אך התנצל שהוא ממחר לבני ברק, שם עליו למסור שיעור קבוע בבית כנסת משהדים כבכל יום שלישי. דחק בו הבבא סאלי "אני וכבודו יכולים להביא את המשיח!!!".

מרן חשב מעט והשיב בלשון הגמרא "גדול תלמוד תורה יותר מבנין בית המקדש..." (מגילה ט"ז סע"ב). המשיכו שניהם להשתעשע בעוד כמה דברי תורה וסודותיה, ולאחר מכן ליוהו הבבא סאלי עד ליציאה.

כשהיו ברכב בדרכם לבני ברק, תמה הבן בפני אביו מרן: "ילמדני אבא, מדוע התנגד להזדמנות כה גדולה?". השיבו מרן ברוב ענוותנות: "הרב טועה בי, הרי יודע אני בעצמי שאין בי כלום!".

בשנת תשל"ב, כאשר הגיש מרן את מועמדותו לכהן כרב ראשי לישראל, הוא נסע לצדיק הקדוש רבי ישראל אבוחצירא זיע"א "הבבא סאלי" (שהשבוע יחול יום הילולתו), בכדי לקבל את ברכתו. נתלזה אליו לפגישה אחד מבניו שהיה אז בחור צעיר לימים.

והנה כשהגיעו לביתו, קם הבבא סאלי מלוא קומתו לכבודו של מרן, ואמר לו בחיבה גלויה: "ידע כבודו שביני לבינו מתקיים הפסוק: "וישראל אהב את יוסף"! אין לכבודו מושג כמה אני אוהבו ומעריכו!". מאחר שהיתה זו הפעם הראשונה בה הם נפגשו, מרן תהה: "מהיכן כבודו מכירני?". חייך הבבא סאלי והשיבו: "עוד כשהייתי במרוקן, הייתי מעיין בספרך 'יביע אומר'!".

בהמשך הפגישה, ביקש לפתע הבבא סאלי להוציא כל איש מעליו אחר שברצונו לשבת עם מרן ביחידות. מיד הוציאו את כל הנוכחים, והיחיד שהורשה להשאר לשמוע את סוד שיח הצדיקים, היה בנו של מרן.

☺ זה כא חוק! ☺

אדם עומד ליד רוכן הגרלה, ולמזלו הטוב מספרו עלה בגורל!

ניגש אליו האחראי ומצביע לו על שתי חבילות. הוא שואל את הזוכה: באיזו חבילה תבחר? חבילה אחת היא אריזה גדולה עטופה בנייר צבעוני מבריק וזוהר, ולעומתה החבילה השניה היא מעטפה פשוטה, אפורה ומקוממת, אפילו נראית קצת דוחה.

למגריל לא נותר זמן רב להחליט, כל הצופים דוחקים בו שיבחר כבר, הפור נפל – הזוכה מעוניין בחבילה הגדולה והנוצצת, היא קופמת יותר.

אך הוא הפסיד...

המעטפה הפשוטה הכילה צ'ק שמן, ואילו החבילה הגדולה והנוצצת הכילה בסך הכל חבילת סוכריות ושוקולד...

☺ חוק חוק כא... ☺

לא כל הנוצץ, זהב!...

הופיע!!!

הספר הנפלא

הכתב והמכתב

ח"ב

פרקי הנחיה והדרכה באמנות הכתיבה התורנית
יחד עם אוצר מליצות וביטויים לשימוש בכתיבה עם פירושם ומקורותיהם

הספר החדש כולל הדרכה בכל סוגי הכתיבה: מאמרים, שאלות ותשובות, חידושי מקרא, חידושי ש"ס, פסקי הלכה, סיפורים, ביוגרפיות, מכתבים, מודעות ושירים, כתיבת הערה, קושיא ותירוץ, כללי פיסוק ור"ת, טיפים והדרכה בהוצאת ספר לאור וההדרת ספרים.

ניתן להשיג בהנחיות הספרים

הפצה ראשית "אור החיים", לברורים - 052-7654216

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: נסיעה למעלה מ-72 דקות הכוללת חניית ביניים בעיר על אם הדרך, האם מחייבת ברכת הגומל? תשובה: החנייה מסתמא לא בעיר ממש, אך אם חונים בעיר ויורדים לכמה דקות – אין הזמנים מצטרפים.

שאלה: יולדת, לאחר כמה ימים רשאית לברך ברכת הגומל? תשובה: כשתרגיש טוב אחרי הלידה.

שאלה: בכנה"ג (הגהות בית יוסף אורח חיים סימן ריט) תמה על מנהג הנשים שאינן מברכות הגומל, שהרי יכולות לברך בעזרה וכן אפשר שלא בפני עשרה, ובסוף דבריו כתב: "לכן נראה שראוי שתברך האשה ברכת הגומל באנפי עשרה ולפחות בפני איש א' או נשים, ואם בירכה בינה לבין עצמה יצאה. עכ"ל. וקשה על דבריו דמשמע שבפני נשים עדיף מאיש אחד, ומה החילוק ביניהם אחר שאין עשרה? ובברכת ה' להרה"ג ר' משה הלוי זצ"ל (ח"ד עמ' תכ"א) נרגש בזה וכתב הנראה לו להגיה "בפני איש אחד או שנים". ע"כ. [ק"ק דלפ"ז הול"ל בפני שנים או א']. והחיד"א בברכי יוסף כתב בזה"ל: נשים חייבות בברכת הגומל, ותברך בבה"כ של נשים או לפחות בפני נשים ואיש אחד. כנסת הגדולה. עכ"ל. וקשה טובא דהכנה"ג כתב איש א' או נשים (וכבר העיר בזה הברכ"ה), וכן מה כוונתו בבה"כ של נשים? יורנו מורנו מה כוונת הכנה"ג והחיד"א? תשובה: דברי הברכ"י צ"ע, והגהת הברכ"ה לאמתה של תורה (ובחיינו אמר לי זאת וכמעט נשקתיו על ראשו). ואין להקפיד על שהקדים אחד לשנים, כי כן דרך הפסוק על פי שנים עדים או שלשה עדים וגו'. ועוד.

שאלה: האם צריך לברך ברכת הגומל על ניתוח קטטר בעין? תשובה: בודאי.

שאלה: במקצועי אני חוקר ועוסק במגנטים שזה אחד מבריאותיו הנפלאות של הקב"ה. ברצוני לברר האם יש במקורות היהדות אזכור או רמז לסגולותיו הרפואיות של המגנט? תשובה: המגנט נזכר בגמרא (עבודה זרה דף מ"ד ע"א) ובפירוש רש"י (ברכות דף ח' ע"א) ובשו"ת הרשב"א ועוד. ומהרב טאוב רבה של בנימינה שמעתי שיש בו סגולה לריפוי עקרות. ואמרת לי רמז לזה בתהלים (יו, יד): "וצפונך (שהוא נוטה לצפון כידוע) תמלא בטנם (בטנם + 1 = מגנט) ישבעו בנים". וראה עוד בספר הברית חלק א' (מאמר י"ב פרק ג').

שאלה: בספרי הסגולות מובאים לפעמים סגולות הכוללות אכילת דברים האסורים באכילה, כמו סגולת אכילת הערלה כדי לזכות לפרי בטן. האם באמת מותר הדבר לצורך סגולה? תשובה: אכילת הערלה היא טעות, וכבר צעק על זה הרשב"ש (סי' תקי"ח) והרב חיד"א (מהזיק ברכה, יו"ד סי' ע"ט אות ב') ובן איש חי (שנה שניה פרשת אמור).

שאלה: שמענו מכת"ר שליט"א סגולה לאשה שהפילה, שתשים עליה קמע שיש בו פסוק מסוים מתהלים. השאלה היא האם גם אשה מעוברת שלא הפילה טוב שתשים את הקמע שלא תפיל? תשובה: אין צורך לשים קמיע רק לאשה מפלת. הסגולה הנ"ל מקורה בספר סגולות למהרח"ו, לכתוב פסוק והיה כעץ שתול וגו' (תהלים א' ג') על קלף ולתלותו עליה. ושמעתי ש-16 נשים בצפת נעזרו בזה ב"ה.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל